

PARAGRAAF 3 – FINANCIERING

De paragraaf financiering heeft betrekking op de treasuryfunctie. Deze ondersteunt de programma's en omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In deze paragraaf staan de beleidsplannen met betrekking tot het liquiditeitsbeheer voor de komende jaren en in het bijzonder voor het jaar 2018. Naast enkele onderwerpen die verplicht onderdeel uitmaken van de paragraaf, wordt er ook ingegaan op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie.

In deze paragraaf gaan wij achtereenvolgens in op:

- Wettelijke kaders en treasurystatuut
- Rentevisie en rentebeleid
- Renterisicobeheer
- Financieringsbehoefte en EMU-saldo
- Uitzettingen
- Renteomslag
- Garantstelling
- Relatiebeheer

Wettelijke kaders en treasurystatuut

De kaders voor de uitvoering van de financieringsfunctie zijn vastgelegd in het treasurystatuut en de financiële verordening. Hierbij is de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) van toepassing. Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoorde en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is het beheersen van risico's.

In aansluiting op de nieuwe financiële verordening die in 2017 is vastgesteld, is in 2017 ook een nieuw treasurystatuut opgesteld. Het huidige statuut is in 2014 aangepast aan de nieuwe situatie waarin de treasury werkzaamheden zijn belegd binnen de BAR-organisatie. Uit de praktijk van ruim 3 jaar werken binnen de BAR-Organisatie is gebleken dat het statuut op een aantal punten moet worden aangepast om deze beter te laten aansluiten bij de bevoegdheden en mandaten zoals deze binnen de BAR-Organisatie gelden. Het nieuwe treasurystatuut zal uiterlijk in het 4e kwartaal van 2017 worden vastgesteld en ter kennisgeving aan de raad worden toegezonden.

Rentevisie en rentebeleid

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting. Mede gelet op de omvang van deze bedragen, is het gewenst dit onderdeel van de begroting voor uw raad inzichtelijk te maken. Daarbij gaat het zowel om factoren die invloed op de rente hebben, als het in beeld brengen van de keuzemogelijkheden die hier aanwezig zijn. Dit alles vatten wij gemakshalve samen onder de term 'rentebeleid'.

Onderscheid kan worden gemaakt tussen de zogenaamde korte rente en lange rente. We spreken van korte rente voor termijnen tot maximaal 1 jaar en van lange rente voor termijnen van 1 jaar of langer.

Renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn voor de gemeente belangrijk om te kunnen sturen op financiële risico's. Als gemeente kunnen wij op de ontwikkelingen die van buiten komen, weinig tot geen invloed uitoefenen. Wel kunnen wij keuzes maken in de manier waarop wij geld aantrekken of uitzetten. De rente ontwikkelingen worden daarom nauwlettend gevolgd. Dit gebeurt door gebruik te maken van de informatiedienst van een aantal banken. Daarmee blijft de gemeente online op de hoogte van belangrijke veranderingen.

Al een aantal jaren is er sprake van lage rente standen. Ook het afgelopen jaar is hier geen verandering in gekomen. In onderstaande grafiek is het rente verloop van juli 2015 tot en met juli 2017 weergegeven voor een langlopende lening met een looptijd van 20 jaar. Nadat de rente in het laatste kwartaal van 2016 was gezakt tot onder de 1% is er in 2017 weer een stijging te zien.

De verwachting van de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) is dat de Europese Centrale Bank (ECB) vanwege de gematigde inflatieverwachtingen een ruim monetair beleid zal blijven voeren. De officiële tarieven van de ECB zullen in 2017 naar verwachting ongewijzigd blijven. De lange rentetarieven zullen mede onder invloed van een aantrekkende inflatie naar verwachting wat gaan oplopen.

Bij de rente voor een kasgeldlening (looptijd < 1 jaar) is al geruime tijd sprake van een negatieve rente. Hierin valt op dat deze het laatste jaar vrij stabiel is. De rente voor een kasgeldlening van 1 maand staat al sinds juli 2016 op $-0,38\%$. Komende tijd wordt hier ook nog geen forse stijging verwacht. De gemeente maakt van deze negatieve rentestand zoveel als mogelijk gebruik door bij liquiditeitstekorten een kasgeldlening af te sluiten en zo min mogelijk gebruik te maken van de kredietfaciliteit op de rekening courant.

Renterisicobeheer

In dit onderdeel wordt inzicht gegeven in de renterisico's van de gemeente. De rente-risiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar en de kasgeldlimiet op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Deze twee normen zijn een verplicht onderdeel van deze paragraaf met als doel de budgettaire risico's als gevolg van rentestijging te beperken.

Renterisiconorm

De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De renterisiconorm houdt in dat niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering en/of renteherziening in aanmerking mag komen. Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Herfinanciering bestaat uit het totaal aan aflossingen van langlopende leningen, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden.

Het renterisico dat de gemeente in een jaar loopt, is onder andere afhankelijk van nieuw aan te trekken financiering in de komende jaren. Bij het bepalen van de renterisiconorm is in deze begroting rekening gehouden met het aantrekken van eventuele nieuwe leningen in 2018. In principe worden er lineaire

leningen afgesloten. Hierdoor zijn de aflossingen over de looptijd gespreid en is het renterisico op vaste schuld lager. Het onderstaande overzicht maakt duidelijk dat er voldoende ruimte is binnen de renterisiconorm om ook eventuele extra investeringen of uitgaven ten behoeve van de grondexploitatieprojecten met lang vreemd vermogen te financieren.

bedragen x € 1.000

Renterisico op vaste schuld	2018	2019	2020	2021
1. Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
2. Betaalde aflossingen	3.820	3.820	3.820	3.420
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	3.820	3.820	3.820	3.420
Renterisiconorm				
4a. Begrotingstotaal 2018	55.783			
4b. Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%			
4. Renterisiconorm	11.157			
Toets renterisiconorm				
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	7.337			
5b. Overschrijding renterisiconorm (4 - 3)				

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de vlottende schuld weer.

Met de kasgeldlimiet is een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren.

Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet dit gemeld worden bij de toezichthouder.

Hieronder volgt een prognose van de kasgeldlimiet over 2018. Wanneer er sprake is van een liquiditeitstekort beoordeelt de gemeente of het zinvol is om gebruik te maken van kortlopende of langlopende financiering. Gelet op de rentestanden is het op dit moment gunstig om gebruik te maken van kortlopende leningen. De ruimte van de kasgeldlimiet zal daarom zoveel mogelijk worden gebruikt.

	bedragen x 1.000 euro			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Vlottende schuld				
maand 1	4.000	6.000	2.000	4.000
maand 2	4.000	5.000	2.000	4.000
maand 3	4.000	3.000	2.000	4.000
Totaal vlottende schuld	12.000	14.000	6.000	12.000
Vlottende middelen (per 1e van maand)				
maand 1	500	500	500	500
maand 2	500	500	500	500
maand 3	500	500	500	500
Totaal vlottende middelen	1.500	1.500	1.500	1.500
Saldo schuld (+) of overschot (-)				
maand 1	3.500	5.500	1.500	3.500
maand 2	3.500	4.500	1.500	3.500
maand 3	3.500	2.500	1.500	3.500
Gemiddeld saldo schuld (+) of overschot (-)	3.500	4.167	1.500	3.500
Kasgeldlimiet	4.742	4.742	4.742	4.742
Ruimte onder kasgeldlimiet	1.242	575	3.242	1.242

De financieringsbehoefte en EMU-saldo

Algemeen

De liquiditeitsbehoefte wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het investeringsniveau en –tempo, wisselende baten in de grondexploitaties en mutaties in de geldleningenportefeuille. We gaan meer structuur aanbrengen in de verwachte inkomsten en uitgaven door middel van een liquiditeitsplanning. Hierdoor komt er de komende jaren beter inzicht in de omvang van de benodigde financieringsmiddelen.

Verwachte financieringspositie voor de komende jaren

Op basis van de onderstaande berekening van de financieringsbehoefte is de verwachting dat er in 2018 geen nieuwe lening aangetrokken zal worden. Financiële consequenties van eventuele aanpassingen van de investeringsplanning en daaruit voortvloeiende wijziging van de financieringsbehoefte worden in de tussenrapportages verwerkt.

Financieringsbehoefte 2018

Omschrijving	bedrag
Totale boekwaarde investeringen	61.283.999
Begroot tekort/overschot	132.000
Totaal benodigd vermogen 31 december	61.151.999
Totaal financiering	56.375.600
Financieringsbehoefte	4.776.399

Leningenportefeuille

Bij een structureel liquiditeitstekort moet de gemeente geld lenen en sluit daarvoor een langlopende geldlening af. Voor langlopende geldleningen hanteren wij de marktrente en berekenen jaarlijks de gemiddelde rente over de langlopende leningen.

In onderstaand overzicht staan de opgenomen langlopende leningen. Hierbij is rekening gehouden met de verwachte financieringsbehoefte voor 2018. De gemiddelde rente van deze leningen per 2017 is 2,754%.

Overzicht Langlopende Leningen

bedragen x € 1.000					
	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020	01-01-2021
Stand leningen	42.166	38.345	34.525	30.704	29.030
Nieuwe lening				2.300	2.200
Reguliere aflossingen	3.820	3.820	3.820	3.820	3.420
Aflossingen nieuwe leningen				153	300

EMU-saldo

Hieronder wordt een beeld geschetst van het verwachte verloop van ons EMU-saldo over de periode van 2017 tot en met 2020. De gemeentelijke systematiek van nu investeren en afschrijven over een reeks van jaren, strookt niet met de manier waarop het EMU-saldo wordt berekend. Investeringen in een jaar worden direct ten laste gebracht van het EMU-saldo. Hierdoor ontstaat een negatief effect op het EMU saldo. Dit effect heeft geen gevolgen.

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Exploitatiesaldo vóór toevoeging en onttrekkingen aan reserves	415	150	250	502
Afschrijvingen t.l.v. exploitatie	2.637	2.604	2.506	2.432
Bruto dotaties aan de post voorzieningen	945	1.102	1.213	1.213
Uitgaven voorzieningen	-1.939	-2.751	-434	-524
Operationele kasstroom	2.057	1.105	3.536	3.623
Investeringen in (im)materiele activa die op de balans worden geactiveerd	-2.082	-1.231	-1.110	-1.045
Grondexploitaties	11.500	4.383	0	0
Totaal EMU-saldo	11.475	4.258	2.426	2.578

Uitzettingen

Wanneer er sprake is van een overliquiditeit zijn de mogelijkheden om dit tijdelijk renderend weg te zetten op een deposito beperkt. Dit als gevolg van de wet op het verplicht schatkistbankieren. Bij de schatkist kunnen overtollige middelen eventueel tijdelijk op deposito worden weggezet. Hier krijgen we een rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Op dit moment is deze rente 0%, bij overliquiditeit wordt er daarom geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om dit op deposito zetten.

Wanneer sprake is van overliquiditeit kan dit conform het treasury statuut gebruikt worden om tijdelijke liquiditeitstekorten binnen de BAR-organisatie op te vangen door het verstrekken van een onderlinge kasgeldlening tegen marktconforme rente.

Verstrekte leningen

In 2014 is er een lening verstrekt aan de BAR-Organisatie voor de financiering van de materiële vaste activa die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, welke zijn overgedragen van de gemeente aan de BAR-Organisatie. Voor het bepalen van de aflossing en rente op deze lening is aansluiting gezocht bij de bedragen voor afschrijving en rente zoals deze oorspronkelijk in de begroting van de gemeente was opgenomen. Verder zullen er naar verwachting in 2018 geen leningen worden verstrekt aan derden.

bedragen x € 1.000

Naam geldnemer	%	saldo uitzettingen 1 januari 2018	mutaties in 2018	saldo uitzettingen 31 december 2018
BAR-organisatie	n.v.t.	462	-221	241
Totaal verstrekte gelden		462	-221	241

Renteomslag

Om er voor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daar aan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, wordt conform het Besluit begroting en verantwoording (BBV) in de paragraaf financiering o.a. inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties, en taakvelden wordt toegerekend. Door de rentekosten aan de desbetreffende programma's en taakvelden toe te rekenen met behulp van een (rente)omslag, wordt de wijze van verantwoorden van de rente in de begroting en jaarrekening geharmoniseerd.

Het BBV schrijft voor dat de gehanteerde omslagrente niet meer dan 0,5% van de werkelijke omslagrente mag afwijken. In onderstaand schema is de renteomslag voor 2018 berekend. Deze berekening zal jaarlijks plaatsvinden. Wanneer de afwijking ten opzichte van het nu geldende percentage minder is dan 0,5% (zowel positief als negatief) is het niet noodzakelijk het percentage voor de renteomslag aan te passen. Het renteresultaat kan hiermee maximaal 0,5% zijn.

Schema rentetoerekening

a. externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.112.900	
b. externe rentebaten	<u>-19.400</u>	
Totaal door te berekenen externe rente		1.093.500
c1. rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	172.900	
c2. rente projectfinanciering	<u>0</u>	
		<u>172.900</u>
Saldo door te berekenen externe rente		920.600
d1. rente over het eigen vermogen	0	
d2. rente over voorzieningen	<u>0</u>	
		<u>0</u>
De aan taakvelden toe te rekenen rente		920.600
e. werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		<u>1.107.100</u>
f. renteresultaat op het taakveld treasury		-186.500

Boekwaarde (exclusief grexen en NIEGG's) 1 januari 59.780.781

Afwijking renteomslagpercentage -0,31%

Garantstelling

In het verleden zijn regelmatig garantstellingen geweest voor leningen aan derden. Met het oog op de financiële risico's die de gemeente hierbij loopt, wordt terughoudend omgegaan met het honoreren van deze aanvragen. Alleen als het maatschappelijk belang ermee gediend is en er voldoende zekerheden gesteld worden, wordt een garantie verleend. Per 1 januari 2017 was het totaal van de directe garantstellingen € 4 miljoen. Het totaal van de garantstellingen met een achtervangfunctie via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw was € 57 miljoen.

Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van ons weerstandvermogen.

Relatiebeheer

Met onze huisbankier, vindt periodiek overleg plaats, waarbij eventuele nieuwe ontwikkelingen worden besproken.

Verschillende banken en financiële instellingen geven regelmatig adviezen over het vastzetten van gelden en het beheer van de leningenportefeuille. In 2018 wordt opnieuw regelmatig gebruik gemaakt van de verschillende adviserende instanties om optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten.

In het treasurystatuut staat de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven. Handhaving hiervan en optimalisatie blijft onder de aandacht.